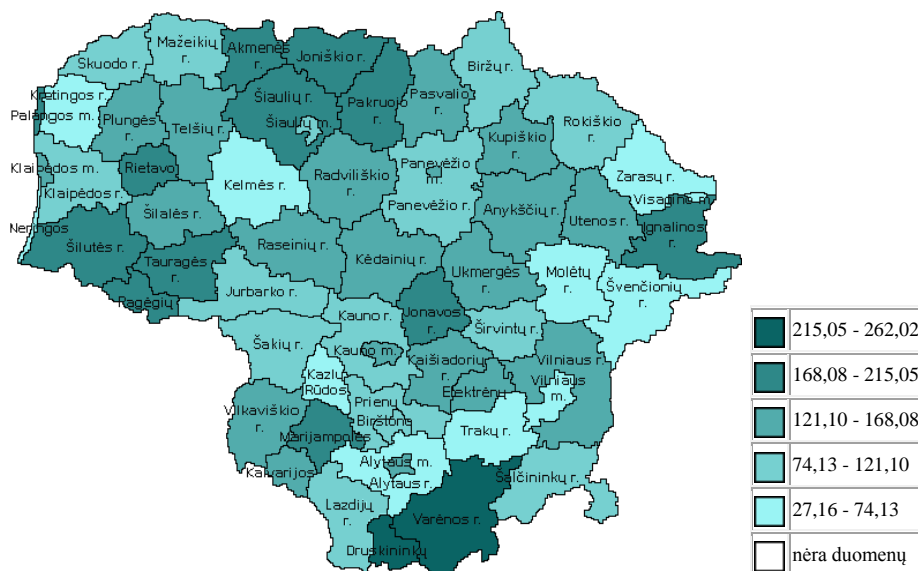

Lyginamoji studija apie nepilnamečių nusikalstamumą Lietuvoje ir Kauno mieste

Pagal Vidaus reikalų ministerijos duomenis, nepilnamečių nusikalstamumas Kauno mieste nėra išskirtinis. Paprastai vertinami ne absoliutiniai skaičiai, o nusikalstamų veikų skaičiai, tenkantys 100000 gyventojų. Tokiu atveju gaunasi palyginti skirtingų dydžių ir gyventojų skaičių teritorijas. Pagrindinis mus dominantis skaičius – kiek nusikalstamų veikų įvykdo nepilnamečiai. Paprastai tam vertinti imamas užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius. Tačiau vien tik nusikalstamos veikos užregistravimas dar nepasako nieko apie tai, kas ją įvykdė, ar šis asmuo pilnametis, ar nepilnametis. Todėl vertinant nepilnamečių nusikalstamumą, imamas ištirtų nusikalstamų veikų skaičius. Didžiausias ištirtų nusikalstamų veikų skaičius 100000 gyventojų Lietuvoje 2009 m. buvo Druskininkų savivaldybėje – 262,02 nusikalstamos veikos, mažiausias skaičius - 27,16 veikos – Neringos savivaldybėje. Vidutiniškai Lietuvoje šis skaičius yra 127,32 nusikalstamos veikos 100000 gyventojų, o Kaune – 130,23. Kaunas pagal ištirtų nepilnamečių įvykdytų nusikalstamų veikų skaičių yra vidutinis, niekuo ypatingai neišsiskiriantis miestas. Jei visus miestus pagal šį rodiklį surikiuotume į stulpelį, Kaunas būtų tiksliai per vidurį (Lentelė 1.).

Institucija	Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
Ataskaita	Duomenys apie įtariamų (kaltinamų) nepilnamečių nusikalstamumą Lietuvos Respublikoje. Nusikalstamos veikos (forma 30N-SAV) [2004 01 -], kumuliatyvi
Stulpelis	Ištirta nusikalstamų veikų / ataskaitiniai metai
Laikotarpis	2009 12
Teritorinis lygmuo	Savivaldybės

Duomenys normalizuoti 100 000 gyventojų.

Lentelė 1. Lietuvos savivaldybės pagal ištirtų nusikalstamų veikų skaičių 100000 gyventojų

Teritorinis vienetas	Normalizuoti 100000 gyventojų duomenys	Pradiniai (nenormalizuoti) duomenys
Druskininkų sav.	262,02	63
Varėnos r. sav.	257,21	71
Jonavos r. sav.	208,17	107
Šilutės r. sav.	203,38	106
Pakruojo r. sav.	203,31	54
Akmenės r. sav.	194,49	52
Pagėgių sav.	188,66	21
Rietavo sav.	182,98	18
Šiaulių r. sav.	182,93	90
Palangos m. sav.	181,35	32
Joniškio r. sav.	180,83	53
Ignalinos r. sav.	180,65	35
Marijampolės sav.	175,69	120
Tauragės r. sav.	168,25	84
Plungės r. sav.	167,27	72
Pasvalio r. sav.	160,79	51
Telšių r. sav.	159,79	86
Kalvarijos sav.	159,55	21
Kaišiadorių sav.	152,83	54
Alytaus m. sav.	152,6	102
Elektrėnų sav.	148,43	41
Radviliškio r. sav.	146,98	70
Vilkaviškio r. sav.	146,17	69
Vilniaus r. sav.	146,14	141
Ukmergės r. sav.	145,14	65
Panevėžio m. sav.	137,55	154
Anykščių r. sav.	135,1	42
Kupiškio r. sav.	134,11	30
Klaipėdos m. sav.	132,42	242
Kauno m. sav.	130,23	454
Kėdainių r. sav.	126,07	78
Šilalės r. sav.	125,48	37
Raseinių r. sav.	122,98	50
Utenos r. sav.	121,43	57
Mažeikių r. sav.	117,96	76
Panevėžio r. sav.	117,79	50
Jurbarko r. sav.	116,91	40
Šalčininkų r. sav.	105,43	39
Kauno r. sav.	103,11	93
Lazdijų r. sav.	103,11	25
Šakių r. sav.	101,39	36
Šiaulių m. sav.	98,04	123
Biržų r. sav.	93,41	30
Skuodo r. sav.	90,82	21
Klaipėdos r. sav.	90,17	47
Širvintų r. sav.	85,89	16
Prienų r. sav.	84,73	28
Rokiškio r. sav.	81,98	31
Birštono sav.	77,25	4
Vilniaus m. sav.	73,19	410
Kelmės r. sav.	67,93	25
Molėtų r. sav.	62,29	14
Kazlų Rūdos sav.	56,38	8
Trakų sav.	53,22	19
Zarasų r. sav.	50,37	10
Kretingos r. sav.	48,78	22
Švenčionių r. sav.	43,45	13
Alytaus r. sav.	35,84	11
Visagino m. sav.	31,76	9
Neringos sav.	27,16	1

Aktualu taip pat paanalizuoti ne tik ištirtas nusikalstamas veikas bendrai, bet ir tam tikrų nusikalstamų veikų statistiką atskirai. Tai duoda suvokimą apie tendencijas ir galimybę skirti prioritetus sprendžiant nusikalstamumo problemas. Lyginant pateikiamus duomenis už visą Lietuvą

ir Kauną, didelių skirtumų neatrasime. Diagramoje 1. atvaizduoti ištirtų nepilnamečių nusikalstamų veikų skaičiai 100000 gyventojų 2009 m. pagal BK straipsnius. Matome, kad tiek visoje Lietuvoje, tiek Kauno mieste didžiąją dalį nusikalstamų veikų, padaromų nepilnamečių, sudaro vagystės. Antroje vietoje yra plėšimai, o trečioje – viešosios tvarkos pažeidimai. Šios nusikalstamos veikos ir sudaro apie 90% visų nusikalstamų veikų. Lyginant Lietuvos ir Kauno skaičius, galima pastebėti, kad Kaune daugiau nei vidutiniškai viešosios tvarkos pažeidimų ir plėšimų. Kitų nusikalstamų veikų skaičiai yra labai maži, todėl jų lyginimas būtų neteisingas.

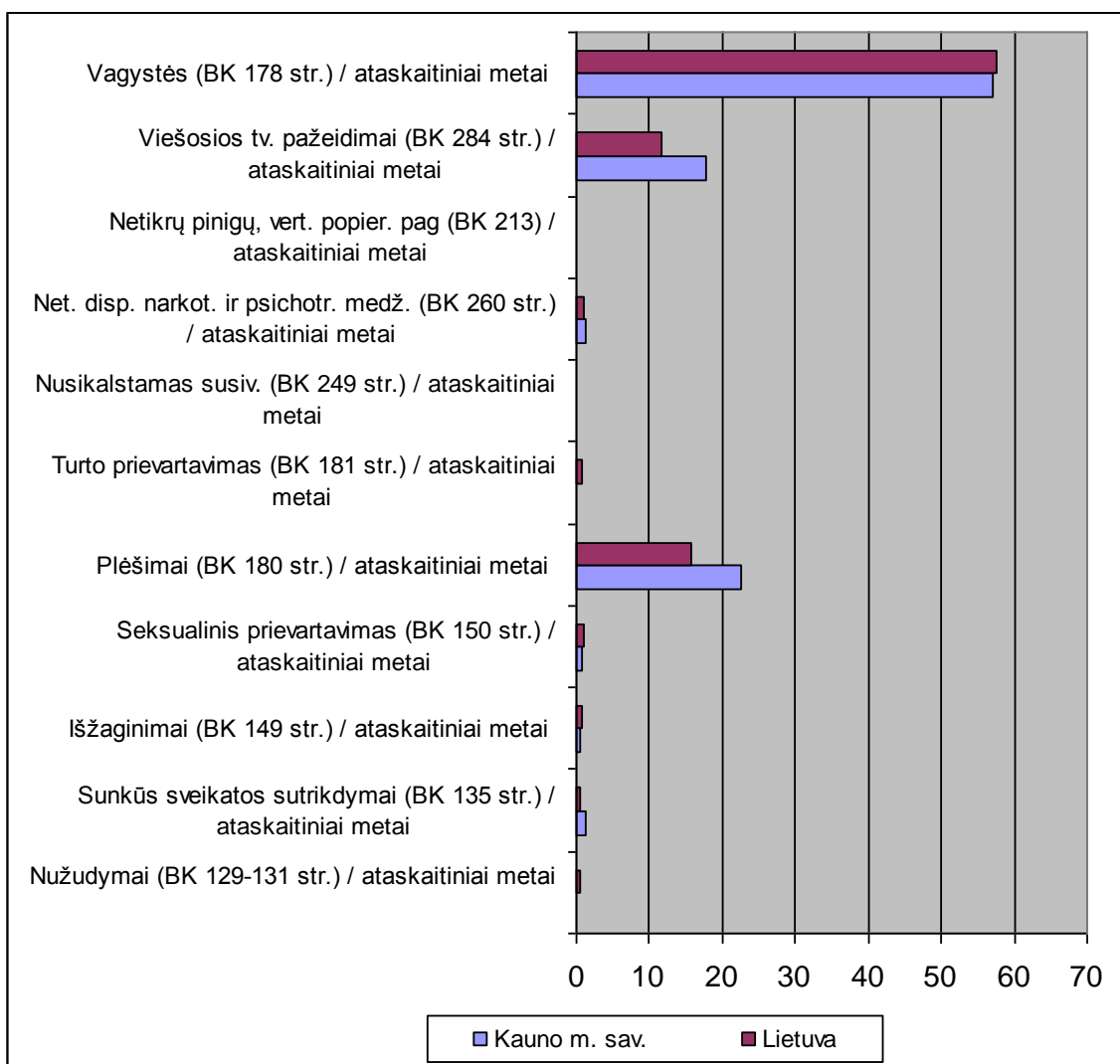

Diagrama 1. Ištirtų nepilnamečių nusikalstamų veikų skaičiai 100000 gyventojų 2009 m. pagal BK straipsnius.

Taip pat mus domina ilgalaikės nepilnamečių nusikalstamų veikų pasiskirstymo tendencijos – kaip kito tam tikrų nusikalstamų veikų skaičius. Kaip ir ankstesniu atveju, galime vertinti tik tų nusikalstamų veikų tendencijas, kurių skaičiai viršija bent dešimtis. Tokių, tiesa, yra nedaug. Nuo 2007 m. matosi vagysčių skaičiaus didėjimo tendencija Kauno mieste (Diagrama 2.). Žymus viešosios tvarkos pažeidimų skaičiaus padidėjimas nuo 27 pažeidimų 2008 m., iki 62 pažeidimų 2009 m. Plėšimų skaičius sumažėjo nuo 122 2007 m. iki 79 2009 m.

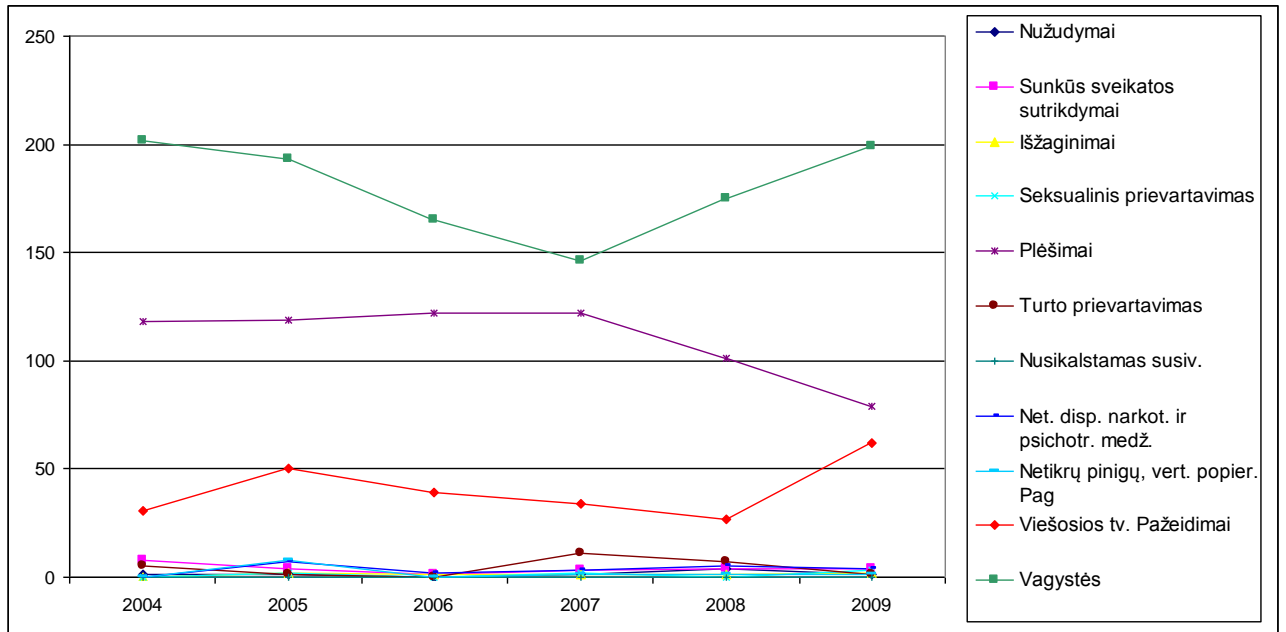
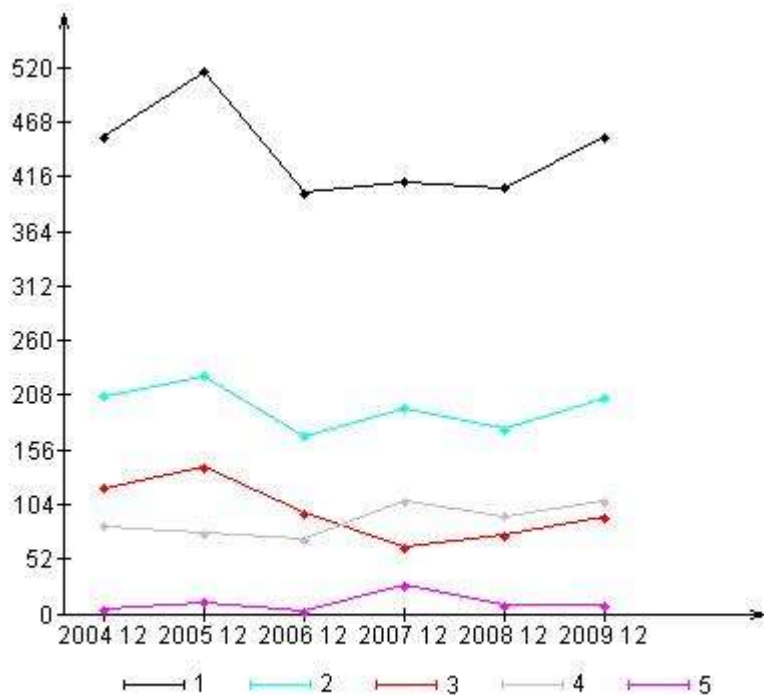

Diagrama 2. Ištirtos nepilnamečių nusikalstamos veikos Kauno mieste.

Nusikalstamos veikos puse atvejų padaromos grupėje. Tai irgi svarbus nepilnamečių nusikalstamumo aspektas. Kaunas šiuo atveju nebuvo išimtis. Iš 454 nusikalstamų veikų 2009 m. grupėje buvo padarytos 205 nusikalstamos veikos (Lentelė 2).

Lentelė 2. Nepilnamečių nusikalstamų veikų, padarytų grupėje, skaičius 2009 m. Kaune.

	Ištirta nusikalstamų veikų	Nusikalstamos veikos, padarytos grupėje / bendrininkų grupėje
2004 12	454	207
2005 12	516	226
2006 12	401	169
2007 12	411	196
2008 12	406	176
2009 12	454	205

1	Teritorinis vienetas: Kauno m. PK Stulpelis: Iširta nusikalstamų veikų / ataskaitiniai metai
2	Teritorinis vienetas: Kauno m. PK Stulpelis: Nusikalstamos veikos, padarytos grupėje / bendrininkų grupėje / ataskaitiniai metai
3	Teritorinis vienetas: Kauno m. PK Stulpelis: Grupės sudėtis / mišri / ataskaitiniai metai
4	Teritorinis vienetas: Kauno m. PK Stulpelis: Grupės sudėtis / nepilnamečiai / ataskaitiniai metai
5	Teritorinis vienetas: Kauno m. PK Stulpelis: Grupės sudėtis / nepilnameč. ir mažameč. / ataskaitiniai metai

Diagrama 3. Nusikalstamos veikos, padarytos nepilnamečių grupėje Kaune pagal grupės sudėtį.

Nusikalstamų grupių sudėtis nekito. Daugiausia nusikalstamų veikų buvo padaryta mišriose ir nepilnamečių grupėse (Diagrama 3.). Nepilnamečių ir mažamečių grupėse padarytų veikų skaičius yra gerokai mažesnis.

Lentelė 3. Nusikalstamos veikos, kurias padarė nepilnamečiai Kaune pagal būseną, anksčiau nusikalte, nesimokantys.

2009 m.	Iširta nusikalstamų veikų / priešataskaitiniai metai	Nusikalstamos veikos, kurias padarė / neblaivūs / lyginamoji dalis, % / ataskaitiniai metai	Nusikalstamos veikos, kurias padarė / narkotinio ar psichotropinio apsvaigimo būklės / lyginamoji dalis, % / ataskaitiniai metai	Nusikalstamos veikos, kurias padarė / narkomanai / lyginamoji dalis, % / ataskaitiniai metai	Nusikalstamos veikos, kurias padarė / anksčiau padarę nus. veiką / lyginamoji dalis, % / ataskaitiniai metai	Nusikalstamos veikos, kurias padarė / nesimokantys / lyginamoji dalis, % / ataskaitiniai metai
Lietuva	4.325	17,10	0,30	0,20	16,30	21
Kauno m. PK	406	12,80	0,90	0,20	11	7,90

Didelę dalį nusikalstamų veikų, beveik 13 procentų (Lentelė 3.), nepilnamečiai padarė būdami neblaivūs. Palyginus su analogišku visos Lietuvos rodikliu, šis skaičius yra mažesnis, bet kelerių metų Lietuvos ir Kauno vidurkis beveik nesiskiria. Nusikalstamų veikų, įvykdytų narkotinio apsvaigimo būsenoje, skaičius Kaune viršija Lietuvos rodiklį net 3 kartus. Bet nereikėtų labai stipriai remtis šiuo skaičiumi. Tokių ištirtų nusikalstamų veikų skaičius yra pakankamai mažas, todėl nedidelis pokytis duoda didelius santykinius pokyčio rodiklius. Nusikalstamų veikų skaičius, kurias padarė narkomanai yra labai mažas. Tai susiję su tuo, kad nepilnamečiai yra tik pradedantys „vartotojai“ ir jų labai nedaug priklausomybių ligų centrų įskaitoje. Todėl dauguma įtariamų nusikalstamų veikų padarymu nepilnamečių, net ir turinčių priklausomybes, nėra įvardijami kaip narkomanai. Taip pat rimtą problemą sudaro pakartotiniai nusikalstantys nepilnamečiai. Tokių buvo net 16,3% 2009 m. Kita svarbi problema, išryškėjusi studijos metu – net penktadalis padarytų nusikalstamų veikų padaroma nesimokančių nepilnamečių. Pagal tai, kas – vaikinai ar merginos, daro nusikalstamas veikas matome, kad Kaune iš visų nusikalstamų veikų 5% padaro merginos, o 95% vaikinai (Lentelė 4.). Kitimo tendencijos šioje srityje nėra. Palyginus su bendrais Lietuvos rodikliais, esminių skirtumų nerasime.

Lentelė 4. Nusikalstamų veikų, padarytų vyrų ir moterų, dalis 2009 m.

	Užregistruota įtariamų nepilnamečių asmenų / iš jų / moterų / lyginamoji dalis / ataskaitiniai metai	Užregistruota įtariamų nepilnamečių asmenų / iš jų / vyrų / lyginamoji dalis / ataskaitiniai metai
Lietuva	6,50	93,50
Kauno m. PK	4,80	95,20

Vertinant nusikaltusius nepilnamečius pagal amžiaus grupes, akivaizdu, kad didžioji dalis tenka 16-17 m. amžiaus grupei (Lentelė 5). Šio amžiaus jaunuoliai labiausiai linkę nusikalsti.

Lentelė 5. Nusikaltusių nepilnamečių skaičius pagal amžiaus grupes.

Užregistruota įtariamų nepilnamečių asmenų / ataskaitiniai metai	Asmens amžius / 14-15 metų / ataskaitiniai metai	Asmens amžius / 14-15 metų / lyginamoji dalis / ataskaitiniai metai	Asmens amžius / 16-17 metų / ataskaitiniai metai	Asmens amžius / 16-17 metų / lyginamoji dalis / ataskaitiniai metai
399	113	28,3	286	71,7

Taip pat akivaizdi tendencija tarp nusikaltusių asmenų – kuo žemesnis išsilavinimas, tuo didesnė nusikaltimo tikimybė. Tai akivaizdžiai parodo Diagrama 4. ir Diagrama 5. Daugiausia nusikaltusių asmenų turi tik pagrindinį išsilavinimą. Daugiausia nusikalsta asmenų, besimokančių vidurinėje mokykloje ar nesimokančių, o ne asmenų siekiančių profesinio ar aukštesniojo išsilavinimo.

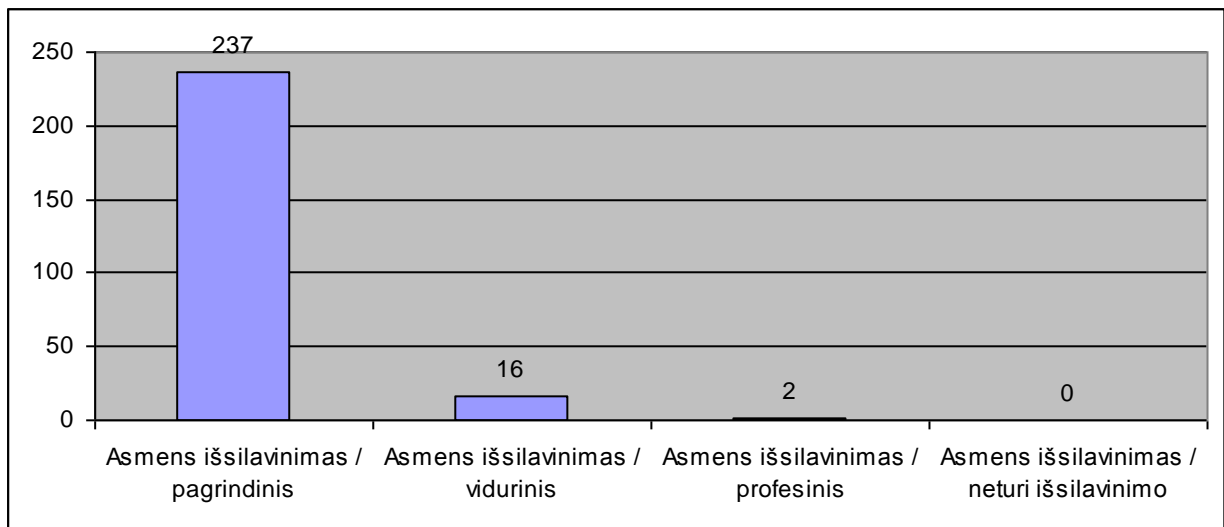

Diagrama 4. Nusikaltę asmenys pagal išsilavinimą Kaune 2009 m.

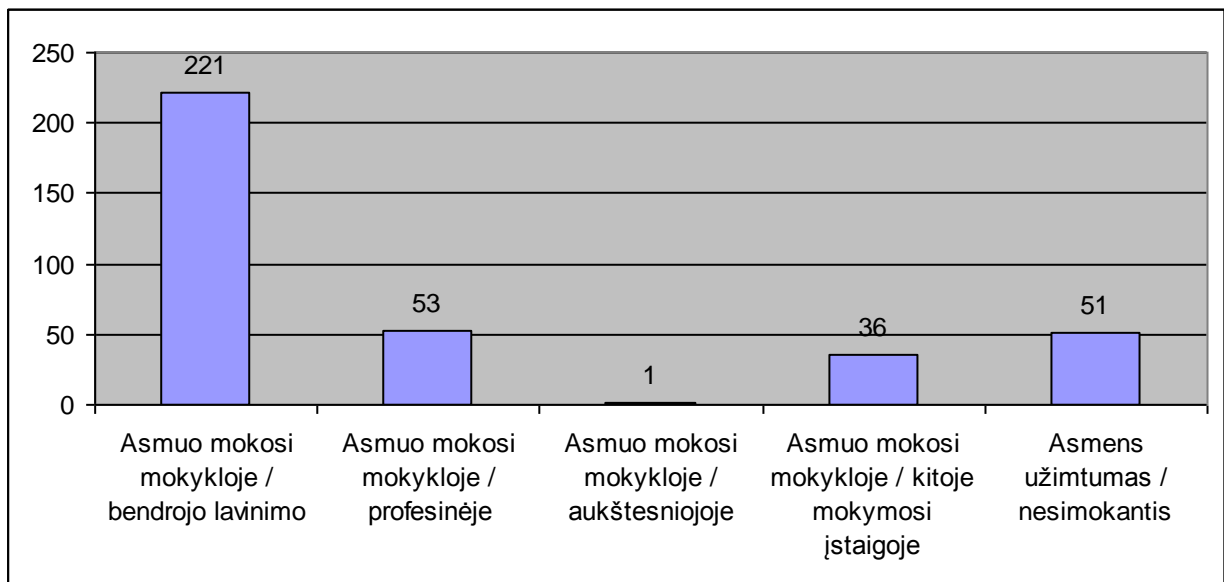

Diagrama 5. Nusikaltę nepilnamečiai pagal užimtumą Kaune 2009 m.

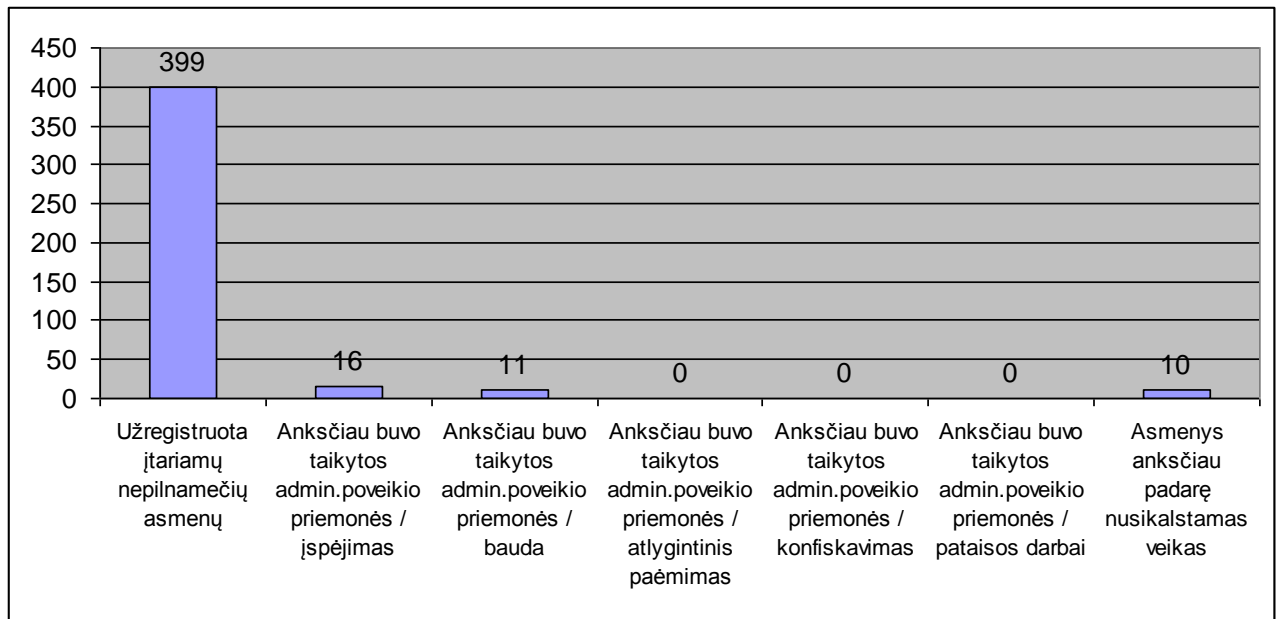

Diagrama 6. Anksčiau bausti nusikaltę asmenys.

Tarp nusikaltusių nepilnamečių yra apie 10% anksčiau baustų asmenų (Diagrama 6.). T.y., jie nusižengė įstatymams pakartotinai. Turint galvoje, kad ši statistika apima asmenis nuo 14 iki 17 m., tai yra tikrai didelė dalis.

Pagal nusikalstamų veikų rūšis daugiausia nusižengusių nepilnamečių yra įvykdžiusių vagystes, plėšimus ir viešosios tvarkos pažeidimus.

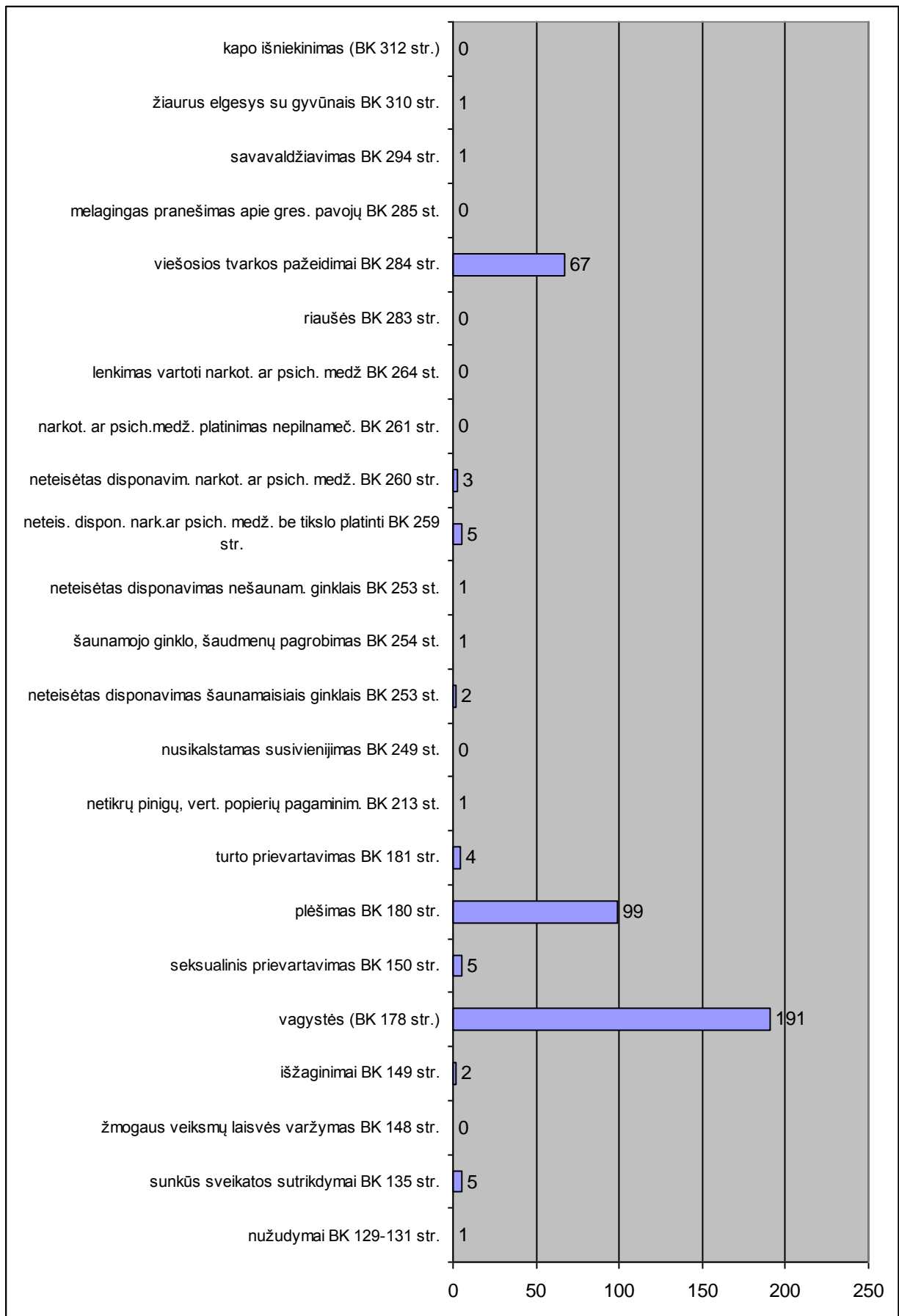

Diagrama 7. Nusikaltusių nepilnamečių skaičius pagal nusikalstamas veikas Kaune 2009 m.

	Nukentėjusių vaikų amžius / 0-2 m. / lyginamoji dalis, %	Nukentėjusių vaikų amžius / 3-6 m. / lyginamoji dalis, %	Nukentėjusių vaikų amžius / 7-9 m. / lyginamoji dalis, %	Nukentėjusių vaikų amžius / 10-13 m. / lyginamoji dalis, %	Nukentėjusių vaikų amžius / 14-15 m. / lyginamoji dalis, %	Nukentėjusių vaikų amžius / 16-17 m. / lyginamoji dalis, %
Kauno m. PK	2,60	3,50	4,50	28,80	23,40	37,20

Diagrama 8. Nukentėję vaikai pagal amžių.

Daugiausia nuo nuskalstamų veikų nukenčia 16-17 m. nepilnamečiai.